

כיצד צפויה איראן להגיב למתקפה אמריקאית נגדה?

30.01.2026 | ד"ר יוסי מנשרוף written by

עיקרי הדברים

- בטוהראן מתנהל שיח גלוי ההולך ומקצין באשר לאופן התגובה האפשרי למתקפה אמריקאית, כולל איום במכה מקדימה.
- ליבת התגובה האיראנית צפויה להישען על ארסנל הטילים והכטב"מים, הנתפס ככלי ההרתעה המרכזי של המשטר.
- במקביל, נשקלת הפעלת שלוחים אזוריים ותרחישים של הסלמה רב-זירתית נגד ישראל וכוחות אמריקאיים.
- סגירת מיצר הורמוז מוצגת כאיום אסטרטגי, אך סבירות מימושו נמוכה בשל הפגיעה הקשה באינטרסים של איראן עצמה.
- איראן מחזיקה ביכולות טרור מתקדמות, לרבות רשת סוכנים בישראל ואפשרות להתנקשויות בבכירים.
- ניסיון העבר מלמד כי קיימת גם האפשרות להפעיל תאים רדומים לביצוע פיגועים על אדמת ארה"ב.
- דפוס הפעולה האיראני צפוי להיות מדורג ומחושב, אך ככל שהלחץ על המשטר יגבר, כך יגדל הסיכוי לשליפת כלים קיצוניים יותר.

מבוא

בעוד ארה"ב משגרת ומתגברת כוחות באזור כדי להיערך לאפשרות של מתקפה נגד איראן, מתקיים בתקשורת האיראנית שיח נרחב לגבי האופן שבו תגיב טהרן. כחלק מכך הצהירו לאחרונה מפקד משמרות המהפכה פאכפור וסגנו וחידי (בנפרד) שכוחותיהם מצויים ב"שיא המוכנות" כדי להגיב באופן מוחץ. לעומת איומים מפי גורמים שונים במשטר שביטאו תגובתיות מצד טהרן למתקפה נגדה, "מועצת ההגנה העליונה" (שהוקמה כלקח מ"עם הלבאי") ויו"ר המג'לס וחבר "המועצה העליונה לביטחון לאומי" (מוסד קבלת ההחלטות הבכיר במשטר) אף איימו במתן מכה מקדימה. "מועצת ההגנה העליונה" הצהירה (6 בינואר) שאיראן לא תחכה בהכרח למתקפה נגדה כדי לצאת לפעולה, ויו"ר המג'לס קאליבאף הצהיר (11 בינואר) שאיראן שוקלת לצאת למכה מקדימה. הוא הוסיף שאם תותקף, היא תפגע בבסיסים ובכלי שיט אמריקאים באזור, ותתקוף את ישראל. שר ההגנה נציר-זאדה הזהיר שארצו תתקוף כל מדינה באזור שתסייע למתקפה נגדה.

ארבעת התרחישים ששרטט אתר ביטחוני באיראן

נקודה בולטת בשיח הזה סיפק האתר החדשותי דפאע פרס, המקורב לכוחות המזוינים באיראן (המוסד שמתכלל את פעילות כלל הכוחות האיראניים). במאמר ניתוח ב-21 בינואר הציג האתר ארבעה תרחישים אפשריים לתגובה איראנית על מתקפה אמריקאית נגדה. במסגרת זאת הציג האתר מתקפות טילים וכטב"מים נגד ישראל ונגד בסיסים אמריקאים באזור, ובראשם בסיס אל-עודיד בקטר, בסיס אינג'רליק בתורכיה, בסיס שייח' עיסא בבחרין ובסיס אל-ט'פרה באיחוד האמירויות; מתקפות טילים וכטב"מים שתתמקדנה בישראל בלבד; סגירת מצר הורמוז ותקיפה מאסיבית נגד הכוחות האמריקאים באזור; ותגובה מצד איראן וציר ההתנגדות נגד ישראל וכוחות אמריקאים באזור. מרכיב חשוב בתרחיש הזה הוא פלישה קרקעית לישראל, שעולה שוב באיראן לאחר שבחודשים האחרונים הוצע על ידי האנליסט הביטחוני מהדי מוחמדי, יועצו של קאליבאף.

ישראל וארה"ב מתייחסות כמובן לאיומים מטהרן במלוא הרצינות, וכך גם יש להתייחס לאיום המחודש לסגור את מצר הורמוז אף על פי שהסבירות למימושו נראית נמוכה. מצר הורמוז הוא לכאורה אמצעי לחץ אסטרטגי בידי איראן, שכן מדי יום עוברת דרכו חמישית מצריכת הנפט העולמית. עם זאת, כפי שהסבירו בעבר פרשנים באיראן עצמה המקורבים למשטר, צעד כזה יפגע בעיקר באיראן עצמה, כיוון שרוב מכריע (כ-85%) מהנפט המיוצא דרך מצר הורמוז קשור לשותפותיה של איראן [?] סין והודו.

כלים נוספים בידי איראן לפגיעה בישראל ובארה"ב

במרוצת השנים צבר מערך המודיעין והטרור האיראני שתי יכולות שעלולות לשמש כלי קטלני בידי איראן, אם תרצה להכות בארה"ב בתרחיש של מלחמה נגדה. ראשית, רשת הסוכנים שאיראן מפעילה בישראל. חקירותיהם של עשרות הסוכנים שנתפסו בישראל, שהופעלו בידי איראן, מלמדות שאיראן עושה מאמץ ניכר כדי להשיג נגישות שתאפשר לה לחסל בכיר ישראלי, החל מרוה"מ נתניהו, עבור בשר הביטחון דאז גלנט, רוה"מ לשעבר בנט, מדען ישראלי בכיר, ובכירים נוספים. ככל שאיראן עדיין מפעילה סוכן בישראל שצבר נגישות לבכיר כלשהו, המוטיבציה שלה לגבות מישראל מחיר מקסימלי, בתרחיש של מלחמה, עלולה לדחוף אותה לקדם ניסיון חיסול שכזה.

לצד זאת, כוח קודס וחיזבאללה הפעילו ב-2011, ב-2017 וב-2019 שלושה שיעים לבנונים ואחד איראני, בעלי אזרחות אמריקאית, וקידמו באמצעותם פיגוע באדמת ארה"ב (homeland option). בחקירותיהם של המופעלים הלבנונים שנעצרו בידי ה-FBI עלה שהם פעלו להשיג נגישות מרבית ליעדים אפשריים לפיגוע באמצעות עבודה שתאפשר להם לאסוף מודיעין על אודות היעד, כדוגמת נמל התעופה JFK בניו יורק, וכן בכירי צבא ישראלים בניו יורק. אחד מהם ביצע סיורי איסוף מודיעין ביעדים האפשריים להלן: גשר ג'ורג' וושינגטון, בניין אמפייר סטייט, פסל החירות וכיכר הראלד בניו יורק, וכן אנדרטת וושינגטון בווינגטון ואצטדיון פנווי פארק

(Fenway Park) בבוסטון. לצד זאת, כבר ב-2011 נעצר בארה"ב איראני בעל אזרחות אמריקאית ששוגר להתנקש בשגריר הסעודי בווינגטון, עאדל אל-ג'ובייר, במסעדה שבה נהג האחרון לשבת בווינגטון. כפי שעלה מחקירתו של אחד המופעלים הלבנונים, התאים הרדומים האלה צפויים לבצע פיגוע על אדמת ארה"ב בעת מלחמה בין ארה"ב לאיראן.

לנוכח המידע שעלה מחקירותיהם של המופעלים הלבנונים הזהיר באוקטובר 2017 ניקולס ראסמסון, ראש המרכז הלאומי למאבק בטרור דאז, שחיזבאללה נחוש להחזיק תשתית טרור בארה"ב שתאפשר לו לבצע פיגועים בארה"ב כמרכיב קריטי בסל היכולות שלו. בשנים האחרונות הצהירו במרומז דוברי המשטר שאיראן עדיין מחזיקה ביכולת זו, כשהצהירו שאיראן יכולה להכות בארה"ב בשטחה. בטקס ב-4 בינואר 2021 לציון שנה לחיסול קאסם סולימאני הצהיר יורשו, אסמאעיל קאא'ני, שמחסלי סולימאני צריכים לדעת שבכוחו של "אחד מהאנשים החופשיים בעולם" להשיב להם באותו מטבע אפילו בביתם שלהם. לצד זאת איים דרשן תפילת יום השישי בעיר יאסוג' במרץ 2022 שאיראן מחזיקה ביכולת לפגוע בת"א ובווינגטון, והיא תעשה זאת אם תותקף. חשוב לזכור בהקשר זה, שבאוקטובר 2025 חשף המוסד בתקשורת האיראנית האופוזיציונית את זהותו של האחראי מטעם כח קדס למבצעים בשטחי ארה"ב ואירופה, מוחסן בזרגי. יחד עם זאת, מתקפת טרור באדמת ארה"ב תשאב את ארה"ב להעמיק את מתקפותיה על טהרן, ולכן נראה שהמשטר האיראני לא ימהר להשתמש באמצעי הזה, ככל שהוא נותר עדיין בידיה. לעומת זאת, אם ארה"ב תתקוף בטהרן בעוצמה המשטר יוכל לשלוח את כלי הנשק הזה, בתקווה להניא את ארה"ב מלהמשיך את מתקפותיה.

"ארגז הכלים" האיראני מחייב היערכות

בחינת האמצעים שבהם השתמשה איראן ב"עם כלביא" עשויה ללמד על הסטטוס שבו היא נמצאת. במלחמה זו הפעילה איראן ירי טילים וכטב"מים; מתוך כ-500 הטילים ששיגרה, 69 שהצליחו לחדור את מעטפת ההגנה חוללו פגיעה בישראל שהביאה, בין היתר, למותם של 34 ישראלים וגרמה נזק לאתרים אסטרטגיים. לעומת זאת, שיגורי הכטב"מים נחלו כישלון ואחוז היירוט בידי ישראל וארה"ב, לפי המדווח, היה כ-99 אחוז. בתגובה למתקפה האמריקאית נגד מתקני הגרעין איראן תקפה בטילים במבצע, שהיה תודעתי בעיקרו, את הבסיס האמריקאי בקטר, לאחר שתיאמה זאת מראש עם האמריקאים. איראן גם לא סגרה את מצר הורמוז, בין היתר מתוך הבנה שזהו קו אדום מצד ארה"ב שיגרור תגובה חריפה מצידה. היא לא קיבלה סיוע מצד ציר ההתנגדות, שברובו היה מצוי בקריסה בעקבות נפילת משטר אסד וחיסול ההנהגה והצמרת של חיזבאללה. היא הסתייעה במערך הסוכנים שלה בישראל כדי להפליל מטרות, וללמוד על ביצועי מערכות היירוט של ישראל.

בהסלמה הנוכחית, אם תבשיל לכדי מלחמה, נראה שאיראן תמשיך להתבסס על כוחה הטילי והכטב"מי, אך היא עלולה לקדם גם מתווה פלישה קרקעית. מבין מערך השלוחים האיראני, נראה שהחות'ים מחזיקים בכשירות וביכולת לקדם מתקפה כזו, מה שמחייב היערכות ישראלית הדוקה בגבול הירדני. כזכור, כפי שנחשף, תוכניתם המבצעית של החות'ים היא להעביר אלפי

פעילים דרך סעודיה או עיראק לירדן, ולהתחמש שם כדי לפלוש לישראל ממזרח, ובנובמבר 2025 חשף שר הביטחון כ"ץ שהחות'ים השיגו אחיזה גם בסוריה ושצה"ל נערך לתרחיש פלישה מצידם גם מהמרחב הסורי. ייתכן אף שאיראן מחזיקה בתאים רדומים שאמורים לפעול בתרחיש מלחמתי נגד ישראל, בסיוע האמל"ח שהוברח בידי כוח קודס מירדן. לצד זאת, לא ניתן גם לשלול על הסף היתכנות שאיראן מחזיקה בתאים כאלה שיסתייעו באמל"ח הרב שהוברח מגבול מצרים. ככל שהנזק שיספוג המשטר במלחמה אפשרית יגבר, כך תעלה המוטיבציה שלו להסתייע בכלים נוספים שצבר באמתחתו (ככל שהבשילו) כדי להעלות את המחיר וההיזק לישראל ולארה"ב, ולהביא לסיום המלחמה.

לסיכום, דפוס הפעולה האיראני מלמד שגם בתרחיש של עימות ישיר עם ארה"ב טהרן אינה צפויה לפעול באופן אימפולסיבי אלא לבחור בתגובה מדורגת, מחושבת ורב-זירתית, שתשקף איזון בין הרצון לגבות מחיר כבד מאויבותיה לבין הצורך להימנע מהידרדרות שתאיים על עצם הישרדות המשטר. ליבת התגובה האיראנית צפויה להישען בראש ובראשונה על יכולות הטיילים והכטב"מים, שנתפסות בטהרן ככלי הרתעתי מרכזי וכאמצעי לשליטה בעוצמת ההסלמה. לצד זאת, ככל שעוצמת הפגיעה במשטר תגבר והמערכה תתארך, תגדל המוטיבציה האיראנית להרחיב את סל הכלים, לרבות הפעלת שלוחים בזירות נוספות, קידום מהלכי טרור ממוקדים ואף שימוש ביכולות רדומות בזירה האמריקאית, חרף הסיכונים הכרוכים בכך. מכאן שבלימת קשת האיום מחייבת היערכות ישראלית-אמריקאית לא רק לאיום הטיילי הישיר, אלא גם לתרחישי קצה פחות סבירים אך עתירי השפעה, שעשויים להפוך רלוונטיים ככל שמרחב התמרון של המשטר האיראני יצטמצם.